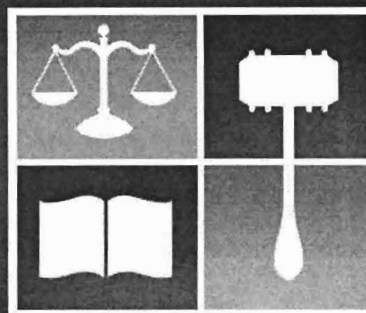

BusinessHalacha.com

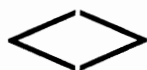
a Project of Machon L'Choshen Mishpat

מכון לחושן משפט

Providing Awareness, Education and Service in all areas of Business Halacha.

קנינים

קנין כסף

Machon L'Choshen Mishpat – Seminars- Publications- Learning Programs- www.businesshalacha.com-

Halachah Hotline 1-877-845-8455- info@businesshalacha.com--- 3673 Bedford Ave., Brooklyn, NY

קנינים- קנין כסף

גמ' בבא מציעא מז: אמר ר' יוחנן עד תנן אבל אמרו [1]
תוס' ד"ה נשרפו וד"ה אי [1]

Optional נ"מ אם כסף קונה מלתא דלא שכיח ריטיב"א [2]

Optional ריטיב"א קנין במתנה [2]

טור חשן משפט סימן קצח וב"י וב"ח שם [3-4]

אם התנו שתגמר קנייתם בכסף ב"י ודרכי משה שם [4]

טור שם וטעמא שתקנו עד וכיון [5-6]

קנין כסף בזמן הזה מדין סיטומתא

שו"ת מהר"ם שי"ק חו"מ סימן מא [7]

משפט שלום סימן רא-ב [7]

Optional קנין כסף במקום דלא שכיח דליקה

גמ' בבא מציעא מט: רבי שמעון עד ההו גברא [8]

שלחן ערוך חו"מ קצח-ה

פ"ת שם ו

עין משפט
נר מצודה

ז' א ב מ נ ו ז ח ט י
 מדרה ה' ו ופר
 הטהרה ונגד מטה סג
 עקן סג טושה ח' מ ס
 ק' ב מ נ ו ז ח ט י
 מטה סג טושה ח' מ ס
 ז' א ב מ נ ו ז ח ט י
 מדרה ה' ו ופר
 ד סג ל' ח ק טושה
 ח' מ ס ט' ב מ נ ו ז
 ו מ' ו מ' ס פ' ח' ח' ו
 סג עקן סג טושה
 ח' מ ס ק' ח טושה ח'

רבינו חננאל

[illegible][illegible]

מרוקא. פירוש^ט גרעני תמרה
לאפוקי מדלוי דא
ההלכה כרב ואמרין נמי פרק השולח
נבי הדיא אמתא דאמר לה קמי הא וקמי
אמר ליה לא עשה ולא כלום דהוא
ליה כליו של מוקנה: **וכי** תימא
פרושי קמפרש. ולא תגרוס ויין
דועל מעות הניחנות במתח^פ:

[illegible]

וירש לקיש תרתי גמר מיניה
העלינה מוכר הוא דמצי הו
בשלמא מעות קונות משום ה
אלא א' אמרת מעות אינן קונ
אליבא דרבי שמעון לא קאמינ
דיינו דאיכא בר' ר' שמעון לר
איכא בינייהו דרב חסדא דא
קקנו משיכה בקנותות ר' לר
אבל אמרו מי שפרע מדור ה
אינן קונות בשלמא קאמינ
קונות

שמתליקין כהם את הקלף:
 מר בכליו של מקנה משמע
 (ביתקין קל: נט: ועס ד"ה משום)
 ופסח אחת למיה דרז נממן

במרוקא למקניא *
 בכליו של מקנה קמ"ו
 ביה רב פפא אמר ל'
 ואיתימא רב אשי אמר
 איכא דאמרי ביה א'
 מטבע דכשר אמר ר'
 למעוטי אסור'י הנא
 אצטרך: אסימון קונ'
 מא' אסימון אמר רב
 לבית המרחץ מיתבי'
 שני על אסימון (6) ו'
 בסיומן לבית המרחץ
 מעות הניתנות בסיו'
 תימא פרושי קמפרש'
 מחללין מעשר שני'
 דוסא והכמים אומרים
 מחללין על מעות ו'
 המרחץ אלא אמר ר'
 פולסא ואזרא רבי'
 ר' יוחנן רבי דוסא ור'
 אחד רבי דוסא הא דר'
 היא דתניא "וצרת ר'
 דבר הנצטר ביד רב'
 עקבא אומר "לרבות
 צורה: כיצד משך ר'
 לו מעות אינו יכול
 ר' יוחנן דבר תורה מ'
 אמרו משיכה קונה
 נשרפו חסד בעליה
 דליקה בעי שלומי א'
 דליקה באונם אי מוקב'
 נפשיה טרח ומציל וא'
 טרח ומציל ריש לקיש
 מן התורה מא טעמא
 וכי תמכור ממכר
 עמיך "דבר הנקנה
 אמר מיד למעוטי קר'
 וריש לקיש איכ' לכתוב'
 מיד" עמיך אל תונו'
 מינה למשיכה ור' יוח'
 ליה מיבעי ליה לכתוב'
 אל תונו "אין ל' אלא
 מוכר מנין לתלמוד ל'
 תנן ר"ר" אומר כל
 דר ביה לוקח לא מצי'
 כי מוכר מצי הדר ביה ל'
 וות לוקח נמי ליהדר" ב'
 א כי קאמנא אליבא דרב'
 בנן אלא לרבי יוחנן מא'
 מר ר' חסדא כדרך "שחש'
 ת ליה דר חסדא רבנא ו'
 תכל הוא עתיד ליפרע מ'
 מן משום הכי קאי באבל'
 משום דברים ודברבים

מכין מה אמר משיכה קונה גזירה שמה
 קיימין מר ומציל ואי לא טרח ומציל'
 יר. ו' נתחן אמר ל' מן למעוטי קרקע
 לקיש נתן ר' שמעון חסדא כי שחכסין ב' ו'
 ש"ם מוכר וואר שכיחל לחזור ב' ולא
 "צריכא למכור מכור דמיס ל' נתן מידות
 והלוקח צריך ל' ממש הדעות יר' המכור
 וס' הכי אר' ר' שמעון יכול מוכר למימר ה'
 מוכר ולתיב' באונסין נט' שישתקף הלוקח
 ולש' לקיש ואמר ק"מ מכר משיכה קונה
 תר' אלא לר' יוחנן אלא מר' חסדא
 מר' חסדא ונתחן אס' קרי. כ' אולי כ' ל' נתן

מוראק. כלי העשו מנגלי
משמע להקנות ט אלמל
מיעוט ט ולל דכר לחל: א
בסימן. הכנל מקנל סימני

לאפוקי מדלוי דאמר
ל למקניא ולא לקניי^ט
למעוטי מבכע ורב זכר
למעוטי איסורי הנאה
מר רב פפא למעוטי
זכר ואיתימא רב אישי
האכל מורימא^ט לא
הא את המכער וכו':
לעוטי הניתנות בסימן
^ט אין מחללין מעשר
לא על מעוטי הניתנות
מכיל דאסימון לא
מן לבית המרחץ וכי
ז והא לא תנא הכי
על אסימון דברי רבי
אין מחללין שוין שאין
הניתנות בסימן לבית
רבי יוחנן מאי אסימון
יוחנן למעמיה דאמר
כי ישמעאל אמרו דבר
אמון רבי ישמעאל מאי
וכסף בידך לרבות כל
רבי ישמעאל רבי
כל^ט דבר שיש עליו
אסימון פירות ולא תנן
לחזור בו וכו': א
לעוטי קונות^ט ומפני מה
גזירה שמא יאמר לו
סוף סוף מאן דשרא
לא גזירה שמא תפול
מת להו ברשותיה מסר
וי לא לא מסר נפשיה
אמר משיכה מפורשת
דריש לקיש אמר קוד
לעומיתך או קנה מיד
מיד ליד ורבי יוחנן
קע דלית ביה אונאה
קרא וכי תמכרו ממכר
או קנה למלך ישמע
מן או קנה מאי עביד
יא^ט וכי תמכרו ממכר
שנתנא לוקח נתאנה
מכר או קנה אל תנו
שהכסף בידו ידו על
הדר ביה אי אמרת
לוקח לא מצי הדר ביה
האמר לך ריש לקיש
נגן בשלמא לריש לקיש
איכא בין ר"ש לרבנן
קנו משיכה מוכרין ק
תי לרו דרב חסדא אונ
מי שאינו עומד בדיבור
אלא אי אמרת מעוטי
מי קאי כאכל והתניא
רבי

פ"א מיב ובקצת כתי'. (ובכתי' גל נ
בכתי' בשרשי:) קצת כ"י לוקח נמ
[א] קצת כ"ה (בכתי' ו:)
קאמינ. דרש שמעון דרשי סכרא לחי:
(ר'א) יאמר דחתי' נ' וכ"ה כתי' ב:

על הענינה, בשלמא אי אמרת מעוטי ק
ואיל ואי ממכר שרי לריד ממכר אכ
קשיא לרש לקיש. ואמר לך ריש לקיש אלו
מן התורה וכל שלה משר שיתן יכיל:
אמר קתו סכרא וכו' ור' שמעון קתו
ע' מעוטי על לקחן וכל מעוטי סחטות סחטות

בקר: צמקא. שמעט לקנות
כצו של קונה קאמר: ביה.
א אצטערן. למייר לאל קי:
מיד הנמנין לרחוק צמט
לעמט כמה הס וליפסס:
ויכן אונגטראות ווטמן ל
פסחות ודעות במיט:
מוסור טורע וקורן לו פלדוין:
רבי יוחנן צעמדיה. ומלוא
שמעאל פליגי על כל דר
עליה^ו טורע להמיר חילול על
כר דוקא אצטוועיק רב
לאקומין דוקא דער ש
טורע אול: צעמדי פליגי
לאצטעי ביה קרא אחי דרע
נקמט מיד ליל אין ט^ו
נכות כי תסבור סכר מיד
אל טונג. מאל אל להכ
למקמן קורן למד טונג
עד שלא מיד זה ליל זה
גבר מינינה. אונגט מוכר מ
אל קון וטשיה מדקמן מ
חין ואל סמכיה לממכר
שהספס בידו. פליגי אלדענק
נחן לו משות יכול לחזור ט
ופליג ר' שמעאל ואמר ל
אלא מוכר: א אפרת בשא
טורה משות קרנות. ומשיה
דרעקן היא אחא ר' שמעון
דייט אל אצמיקן טורה בתו
מוקמט אל נפשיה לחזור
הוקרו מסר נפשיה לאנליה
אמר עדיין סכר חלי
יחיקין אחזור ט וטוקס
הדר ביה דעמט קנות אלא
מן טורה משות אל קו
נמי^ו יחזור: אצמיק דר
אל קאמינא. דר' שמעון^ו
ליה משיה תקנתא דרעקן
קאמינא אצמיק דרעקן. דלמ
נמי חור משות דעמט אל
כלל: בשאמא דר' אקיש
לרעקן משיה דאורימא היא
דאמא בין ר' שמעון ארענק
נחא פליגי וואל טעם לויט
דרעקן סכר משיה דאורימא
לא שנא מוכר ולי"ש לוקס מ
ור' שמעון סכר משיה תקנת
היא מוכר דענטר אל האק
היא לעדער רעקן קנתא
וואל לוקס^ו: אלא ארבי יוחנן
לרעקן נמי משיה תקנתא
היא: מאי איבא בין ר'
ארענק. לומר גמא קמיס:
ענט נחמיס דרעמיס:
שתקן משיה צמבורין. ל
המוכר כל זמן שלל משך
כך תקנא בכמיס משיה
לחור ט נצטיל אורימא
דנעשרו חטין דכ"ש כי
לחורה נמי גרשות לוקס מסר
המוכר וטורע ומאל שאכר
הלוקס דליקה נחא יאמר
ט ולקמן (דף מט): אל
קחאל (דף נה) האוא דיהה
לחמלא שמע דעטו למיטס
פרוק רויפאל והדר

מסורת הש"ס
עם הוספות

[illegible]

הגהות הב"ח

נמחק:

גליון הש"ס

א' אי אמרת
ש'למא. כעין זה גיטין
97 פ' ע"ב:

תורה אור השלם

וְנִתְּתָהּ בְּכֶסֶף וְצִוְתָהּ
כֶּסֶף בְּיָדָהּ וְהִלְכְתָה אֶל
מְקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יי
לְיָדָהּ בּוֹ: (וְרַס"ס ד, כה)
(וְיִתְּנָהּ לְיָדָהּ מִמֶּנִּי
מִיָּדָהּ אוֹ קֶנֶה מִיָּד
וְיִתְּנָהּ אֶל תַּלְמוּד אִישׁ
מֵאֲחֵיו: (וְיִסָּא כה ד)

לִטְוֵי הַיָּמִינִי

דו"ן. פירוש כסף של
כ"ז ז' טורה (רש"י)
ז"ח דף מז ע"ב ד"ה
ימון), פירוש סמיכת
כ"ח של סכסו פליה
טורח מטבע.

ליבוני רש"י

יסיון. ראה לעיל
 ששה מד. מוסמ.
 על שן של (שבת סה).
 ודא. קול (ירמלא בת).
 שות קנות. כלשטא.
 מן הסקס.
 קודם וזמן הסקס
 ט. ו (לעיל מ:). דכסי
 מן הסקס וזמן
 סקס וקט ין קטן
 הסקס (ירושלם סא).
 שות מנות למכר
 אחד מהם יסל למכר
 שותין מהקס. וחולץ
 משיבה קונה. וזמן
 שות (לעיל מ:). דבר
 קנה מיד יר.
 שיש משה (קדוש)
 מוכר מיד (קדוש)
 יר ביה. מוכר שסל
 מן הסקס למכר ט
 ו לקח איל יסל למכר
 ט (לעיל מד).

הגהות וציורים

בראשונים ובכתי' וקנוני: [ב] ציל' וקא, צעצ'ן (בילדן): רמל' וציתא בתוס' יל' מד ע"א דיה יאמן (בריש מע"ש עמיתן) וזיה' וזיה' שאין עליו צורה (ע"י וליבא דר' שמעון ור' רמל' וכן היתא בזה [ב] ע"י הנהגת הברית

Optional ריטב"א החדשים נפקא מינה אם כסף קונה מדאורייתא וריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה. וא"ת וכיון דלכ"ע מעות אינן קונות מדרבנן ובעינן משיכה מה לי אם הוא מדאורייתא או מדרבנן. וי"ל דנפקא מינה היכא דהויא מילתא דלא שכיחא, דלר' יוחנן מעות קונות כדאיתא לעיל (מ"ו ע"ב). ורש"י פירש לקמן (מ"ח ע"א) דנפקא מינה לענין קידושין, דלר' יוחנן כיון דמעוֹת קונות מן התורה אם קדש בהן מוכר (מ"ח ע"א ד"ה קאי) את האשה מקודשת, ולר"ל אינה מקודשת. ואינו מחוור, דכיון דמדרבנן אינן קונות, הפקר בית דין הפקר, ואף לר' יוחנן אינה מקודשת למאן דאמר דלית ליה למוכר רשותא להנפוקינן:

ריטב"א

וקשיא לי לרבי יוחנן מתנת מטלטלין דליכא מעות במה יקנה ריטב"א תירצו בתוספות דמודה רבי יוחנן במתנה כיון דליכא מעות דקונה במשיכה. והרמב"ן אומר דאף מתנה אינה נקנית אלא בחליפין או בחצרו או באגב כדכתיב ויתן להם אביהם מתנות רבות עם ערים בצורות וגו'. הריטב"א.

שנד בית חדש חשן משפט קצז — קצח הלכות קנין מטלטלין בית יוסף

קצח (א) דבר תורה מעות קונות וכו'. מימרה דרבי יוחנן גריש הזהב ופסקו הפוסקים כמומו דלא כריש לקיש דאמר משיכה מפורש מן המורה ונפקא מינה דלרבי יוחנן אף לאחר שמקנו שלא יהיו מעות קונות וכו' מכל מקום כיון דדבר תורה מעות קונות אם קדש זהם אם האשה מקודשת זה היה דעת רבינו שכתב כלן דין קדושי אשה דהיא הנפקותא בין דרבי יוחנן לדריש לקיש. מיהו איכא נפקותא אחריתא כגון דכחו של לוקח מושכר למוכר אי נמי המוכר השכיר ללוקח מקום צבחו.

הלכות קנין מטלטלין

סימן קצח

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] משקבל המוכר מעות הם שלו מן התורה ואם קדש בהן] את האשה מקודשת: [ב] תקנת חכמים שאף על פי שנתן מעות אינו קונה עד שיגביה דבר שדרכו להגביה או ימשוך דבר שדרכו למשוך: [(ג)] שלפעמים מעות קונות א' עיין לקמן בסימן [א] (ט"ו-ט"ז) ובסימן שאחריו: [(ד)] נתן מעות ולא משך וחזר בו מקבל מי שפרע בסימן ר"ד (ט"א-ב): [(ה)] כיון שמשך או הגביה או נמסר לו זכה וכופין אותו ליתן המעות: [(ו)] משיכה כל דהו אי הויא משיכה ב: [(ז)] מה נקרא דבר שדרכו להגביה: [(ח)] אם הגביה דבר שאין דרכו להגביה: [(ט)] ספינה נקנית במסירה או כיצד היא משיכתה. ועיין לקמן בסמוך (ס"א): [(י)] משיכה כל דהו אי חשיבה משיכה: [(יא)] ספינה כשהיא ביבשה אם נקנית במשיכה או אם צריכה הגבהה ואם נקנית במסירה ואם אמר ליה משוך וקני: [(יב)] כל המטלטלים אם נקנים במסירה: [(יג)] מה טעם תקנו חכמים שלא יהו מעות קונות: [(יד)] נתן מעות ולא משך ונאבד המקח אפילו באונס חזר בו ואינו צריך לקבל מי שפרע. ועיין בסימן ר"ד (ט"ט-י): [(טו)] נתן מעות ולא משך והיה ביתו של לוקח מושכר למוכר והמקח שם אינו יכול לחזור בו ואם יאבד באונס הוא באחריותו: [(טז)] אם המוכר השכיר ללוקח והוא דר בו מעות קונות: [(יז)] נתן מעות ולא משך וחזר בו המוכר ואמר לו קח מעותיך ולא לקחם וגאנסו המעות: [(יח)] אם חזר בו הלוקח ואמר לו המוכר קח מעותיך ולא לקחם ונאבדו:

(א) דבר תורה מעות קונות בכל המטלטלין אחד בעלי חיים ואחד שאר כל

הראב"ד על האומר לחצרו משוך פרה זו ולא תקנה אלא לאחר שלשים יום נראה לי אם הפרה עומדת נרשום הלוקח ציוס ל"א שהיא קנויה לו מידי דהוה אהרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום דחילי קדושין צההו יומא (קדושין נח: גט: רמב"ם הל' אישות פ"ו ה"י) ע"כ יש לחלק דאם איתא אפילו נרשום הרבים אם דומה לאשה הוא אלא הכא היינו טעמא דכיון דלא אמר מעכשיו צבחי יקנה צמיכה כבר כלמה משיכתו וצפירות חלקו בתוספות נמשכת כמות (פ"ב ד"ה הא דאמר) בין זו להיא דקדושין ומו דאף בקדושין גופייהו צריכא רבא כמו שכתבנו בהלכות אישות ע"א עכ"ל:

קצח פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[א] דברים הנקנים בהגבהה אי סגי בהגבהה טפח: [ב] משא גדול שאין אדם יכול להגביהו אי קני במשיכה: [ג] חפץ שמונה חציו על גבי עמוד וחציו על גבי קרקע והגביה ראש המונח על גבי הקרקע ונתק ראש האחד ונפל מעל העמוד אם קנאו:

(א) (א) (א) דבר תורה מעות קונות וכו'. גריש הזהב (כ"מ מו:). אמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה

פרישה

קצח (א) דבר תורה מעות קונות וכו'. כרבי יוחנן דפרק הזהב דף מ"ז ופירש רש"י (נ"ד) (מ"ט) [מ"י] (ע"ז ד"ה פ"ב לה) כדלשכחן (קדושין נח: גט: קונה מן ההקדש דכתיב (ע"פ ויקרא כ"ט) ונתן הכסף וקס לו. אכל ר"ן כח שט (כ"מ מו: ד"ה דבר תורה) שאין למדין הדיוט מהקדש אלא מסכרל צעלמא דכ"ן הוא שיעוי קונות כיון שרוב הקניינים נעשים בכסף ע"כ. ונראה לר"י ג' מעות דוקא קונות דבר תורה ולא משיכה ומסירה וכן מוכח לקמן סימן קצ"ט סעיף ג' גבי אם מכרו הימומים פירות ומשכן הלוקח

הגהות דרישה ופרישה

[ד] וצ"ע נראה דלא קשיא מידי דסבירא ליה להמגיד משנה דהאי סוגיא דהכותב בלא אמר ליה מעכשיו היא וכמו שכתב הר"ן שם בפרק הכותב והבית יוסף עצמו הביא קצת לשונו לפני זה ובהא הוא דמסקינן דדוקא עומדת באגם אכל ברשות הרבים לא אבל כשאומר מעכשיו כשיגיע הזמן קנה למפרע במשיכה ראשונה אפילו עומדת אחר כך במקום דלא שייכא סח' דמעכשיו תנאי הו' ולא שיעור ואם לא תאמר כן דברי הרב המגיד סותרים אהודי ששם באותו פרק כתב עוד זה לשונו ובהשגות כתבו כו' עד משיכתו עכ"ל [ט] הרי שסתם דאם איתא אפילו ברשות הרבים נמי משמע דפשיטא ליה דדוקא באגם ולא ברשות הרבים היפך ממה שכתב בתחילה (ובאמת תמיה גדולה בעיני איך לא שת

הגהות והערות

[סח] נדפץ דלא שייכא "משיכה": [טז] דברי המגיד משנה הובאו גם בבית יוסף מחודש ה: [ע] נדפץ "דמדינן לוקח" לאשה, ח"ל המגיד משנה "אם איתא אפילו ברשות הרבים אם דומה לאשה": [צא] עיין שם פ"ז ה"י. ובמשנה למלך בהלכות מכירה שם כתב ד"ל גם מ"ש הרב המגיד דאפילו קדושין צריכה רבא לא ידעתי כוונתו וצריך עיון ע"כ וע"ע שם מ"ש על דברי הרב המגיד:

קצח [א] דין זה נזכר גם בבית יוסף ס"א: [ב] נכפף לקמן ס"י ושם מקומו (ונזכר ג"כ בסימן קצז במפתח ס"ג): [ג] לרבי יוחנן. וכלפנינו הנוסח בכת"א ב דפ"ר, ובנוסף נראה "לי" מעות דוקא, ובכת"א ג קאי אדברי הטור דבר תורה מעות קונות "פירוש" מעות דוקא: [ד] ראה פרישה שם, וע"ע ר"ף ב"מ כח ע"ב ונמוקי יוסף שם ופירוש רבינו חננאל שעל הגליון מז ע"ב וחדושי הרמב"ם ד"ה דבר ותוספות הרא"ש ד"ה דבר:

קונה גזירה דלמא נפלה דליקה באונס אי מוקמת להו נרשומיה מפר נפשיה טרח ומזיל ואי לא לא טרח ומזיל וריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה. והמסופות (מת. ד"ה נפתה) והרא"ש (ס"ח) האריכו להוכיח דהלכה כרבי יוחנן וכן דעת הר"ף (פח): שלא כתב אלא דברי רבי יוחנן וכן דעת הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מכירה (ה"א) וכתבו הגהות (א"ח א) שכן פסק רבינו האי (ס' המקם שער יג כח):

המטלטלין שכיין שפסקו סכום הדמים ונתנם למוכר חזר המקח לרשות לוקח לכל דבר ואין אחד מהם יכול לחזור בו לפיכך משקבל המוכר המעות הן שלו מן התורה ואם קדש בהם את האשה מקודשת: (ג) (לג) (ד) וחכמים תקנו שלא יהו מעות קונות עד שיגביה דבר שדרכו להגביה או שימשוך דבר שאין דרכו להגביה: (ה) ופ"ש עד שיגביה דבר שדרכו להגביה וכו'. נפרק הספינה (דף פ"ו) פירש רש"ם שדרכן להגביה. דברים קליס: שאין דרכן להגביה. שכבדן עכ"ל וזהו דעת רבינו שכח (ס"ו) להשיג אמה שפירש הרמב"ם ואמר ויראה כיון שהוא משוי כד וכו' דסבירא ליה דפירוש רש"ם עיקר:

בית הר"ן נרש הזהב (מט: ד"ה כגון) שיש אומרים דשכירות מטלטלין נקנה בכסף דליכא למימר שמה יאמר לו נשפרו חטין בעלייה דכיון שהגוף שלו טרח ומזיל כדלמרינן התם (מט: כגון) שחיתה עליה של לוקח מושכרת למוכר דקני בכסף מהאי טעמא וכמ"ס נסימן זה (פ"ו) כס"ד:

עד שיגביה דבר שדרכו להגביה וכו'. בהספינה (כ"ז פ"ו). גמרא המוכר פירות לחבירו מן התם נכסים שיש להם אחריות וכו' ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה כדלמא נפלה דליקה באונס וכו' לא שנו אלא דברים שאין דרכן להגביה כגדלם אין במשיכה לא ואמרין בזה הכי (פ"ו) תא שמע המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה והא פירות דני הגנה ינהו וקמני דקני במשיכה הכל נמא עסקינן בשליפי רבנן אי הכי אימא סיפא הלוקח פשמן מחבירו לא קנה עד שיטלטלו ממקום למקום אטו פשמן בשליפי רבנן מי לא עבדי שאני פשמן דמשחמיט. ופירש ר"ש שאני פשמן דמשחמיט שחמליק ואין יכולין לעשות ממנו משאיות גדולות הילכך נני הגנה דדרכו בכך ורבינו חננאל (פ"ו: ד"ה א) פירש שאני פשמן דמשחמיט כיון שאם ימשך מתנתק אין דרכו להמשך לפיכך קני בטלטול ולפי הלשון הזה איכא לאוקומא אפילו בשליפי רבנן ואפילו הכי לימיה במשיכה אלא בהגנה משום דמתנתק במשיכה. ודעת הרמב"ן (פ"ו: ד"ה א"ה) דעת רבינו חננאל. ונראה לי מדברי הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מכירה (ה"ג) שהוא מפרש שאני פשמן שפירש לשומטו מעט מעט ולהגביהו ומשום הכי אפילו הוא שליפי רבנן אינו נקנה אלא בהגנה והוא הדין לכל דבר שאין טורח כל כך כשישטטו מעט מעט ויגביהו נקנה אלא בהגנה אצל פירות דהיינו כגון אגוזים שקדים ופלסלין דלא משחמיט כלומר שיש טורח גדול להחיות ולהגביהן מעט מעט נקנין במשיכה:

דרכי משה

קצח (א) ואין הנדון דומה לראיה דהתם אינו תקנת חכמים שלא יקנה כסף רק שהוא במקום שנוהגין לכתוב שטר ולכן ון קונה כסף כשהתנה אבל במקום שהוא תקנת חכמים אימא לא פלוג חכמים בתקנתן ואע"ג ון דלקמן ריש סימן קצ"ט יתבאר דלפעמים מעות קונות וכן יתבאר לקמן סימן זה (ט"ו) מכל מקום היינו במלתא דלא שכיחי או במקום דליכא למיחש לטעם תקנתן אבל היכי דשייך טעם תקנתן דיש רשות ללוקח להתנות בזה לא שמענו מן הראיה שהביא ב"י ומכל מקום הדין נראה אמת מאחר שתקנו חכמים לטובת הלוקח והוא אומר אי אפשר בתקנת חכמים כגון זה שומעין לו כן נראה לי [א]: (ב) ו"י ט

פרישה

חזר המקח לרשות לוקח לכל דבר. פירוש לענין אונס מימה וכמאס ויוקרא חולא: ואין אחד מהם כו'. פירוש וגם אין אחד מהם יכול לחזור והא דכתב ואין אחד קא משמע לן דלא מימא המוכר דש דדו המטלטלין והמעות ידו על העליונה ויכול לחזור ט: הן שלו מן התורה ואם קידש כו'. נראה לי דמשום הכי כתב זה לנמדתו דאף לאחר התקנה אם קידש אשה מקודשת דקנין מעות מהתורה לא זו ממקומו לענין קידושין

הגהות ופרישה

[א] ונראה דאף אם התנה המוכר בתחלה דהמעות המכירה יקנה כיון שקנה סתם ודאי הסכים להתנאי וכמ"ס בריש סימן זה *] וכאילו התנה הלוקח דמי:

הגהות והערות

ה' ראה בזה ב"ח להלן סט"ז וכן בדרישה סימן רא ס"ג: ון בכת"י ב ובנדפס "ולכן אינו קונה כסף אם לא שהתנה", במקום "ולכן קונה כסף כשהתנה" כנוסח שאר כתבי היד: ון בפורים הנדפסים נדפס קטע זה (ואע"ג דלקמן וכו' כגון זה שומעין לו) בהגהות דר"פ אות א, וכנראה דטעות סופר הוא והם המשך דברי הדרכי משה וכו"ה בכת"י ק (שבו אין כתובים שאר הגהות דר"פ), ובכת"י ב חסר כאן. ועל פי דבריו כאן פסק בהגהות השלחן ערוך כהגהות מרדכי הג"ל, ועיין בזה ב"ח סוף סט"ז: ון עיין פלפולא חרפתא על הרא"ש פרק הזהב סימן ה ס"ק מ דהביא ראיה מן הבבלי לדעת הבית יוסף עיי"ש:

בית יוסף חשן משפט קצח הלכות קנין מטלטלין בית חדש שנט

אבל ר"י פירש דלא מיקני במסירה. כן כתב המוספות נרש הספינה (עו. ד"ה א) מדתן צפרק קמא דקידושין (כו.) נכסים שאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה ומשמע אצל לא במסירה דאורייתא נמי זה צההו משנה (כה) גכ כז הא דקאמר התם צמאי אוקימתא

כרבי ספינה נמי מיקני במסירה. וכן כתב הרמ"ש שם (ס"ג) וכתב רבינו ירוחם צנחני י' חלק ב' (ג' ע"ג) שכן דעת רוב הפוסקים: מה שכתב רבינו בשם ר"י דלא מיקני במסירה אלא ספינה ובעלי חיים. היינו למאן דאמר

(קידושין כה) דבהמה נקנית במסירה אצל לדין אינה נקנית במסירה וכו' שכתבתי צדקס סימן קל"ז (פ"ה):

(יג) ה"ג ובעמא שתקנו חכמים וכו'. נרש

הזהר וכתבתי צדקס סימן זה (פ"ה): ובין דתקנו חכמים

וכו':

((יד)) לפיכך אפילו אם נאבד באונס וכו'. כן כתב

הר"ף (כה) והרמ"ש (פ"ה) נרש הזהר וכן כתב הרמב"ם צפרק ג'

מהלכות מכירה (ה"ו) וכן דעת הר"ן

(דף מ"ו: ד"ה גרפו) הקשה ריב"ן אמאי הפקיעו חכמים קנין מעות שהוא מדאורייתא ליתקנו שצטריך שניהם מעות ומשיכה ותיקן אי משיכה

למדה לא (תקנו) [תקנה] כו'. יאמר לוקם למוכר נשרפו חטין בעליה עכ"ל: ובין דתקנו חכמים וכו'. כן כתב הר"ף והרמ"ש לשם

וכן כתב הרמב"ם פרק ג' ממכירה:

פרישה

נרש זה כתב רבינו אבל ר"י פירש דלא מיקני בוי. פירוש ר"י ורמ"ש

סבירא להו דמה שאמרו צמאל מסירה נרשום הרבם קאי דוקא על ספינה

המזכרת שם צמעתתא היא והוא הדין צממה דדומה לספינה אצל שאר

מטלטלין אפילו יש בהן טורח לא מהני לא משיכה ולא מסירה נרשום הרבם

אלא צריך למושכה מרשות הרבם לרשותו אם ירצה לקנות. והטעם דאין

מסירה חשונה מעשה ואינה ראיה שיקנה זה כלל אלא שצממיה שהיא על

פני המים ונרשום הרבם התם איכא טעמא למסירה משום שיש לה דמיון

וצמיכות למשיכה דהא מיתלל אלא מחמת חשיבותו וזו להכי נרשום נרשום

הרבם שאין צו דין משיכה מקנו מסירה דממאי לה אצל נשאר מטלטלין מה

ענין ושייכות למסירה זו שנקטו: משום דמסירה דידהו הוי כפוי משיכה

כו' עד הולכת מכחו על פני המים. אף על גב דמשיכה כו' לא מהני

נרשום הרבם אפילו צממיה עד שמשכנה מרשות הרבם למיטעא או

אמרין מידי דבר משיכה הוא אינו נקנה במסירה

אבל היכא דמסר ליה מקנה גופיה לקונה מידו

לידו כדי לאקנויי קנה אפילו במסירה. אבל ר"י

פירש דלא מקני במסירה אלא ספינה ובעלי חיים

וטעמא משום דמסירה דידהו הוי כמו משיכה

דכשאוהו בספינה בחבל ומנענעה כל שהוא

הולכת מכחו על פני המים הילכך אפילו לא

הלכה כלל קני לה במסירה וכן בבעלי חיים אבל

בשאר מטלטלין לא מהני מסירה וכן כתב אדוני

אבי הרא"ש ז"ל: (יג) ה' וטעמא שתקנו

חכמים שלא יהו מעות קנות משום שמה פעמים

אחר שיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו

יאבד באונס כגון שחפול דליקה בבית המוכר

ואם יהיה באחריות הלוקח לא יטרח מוכר

להצילו לכך תקנו והעמידוהו חכמים באחריות

המוכר כדי שיטרח ויציל. וכיון דתקנו חכמים

שיהיה ברשות המוכר אם כן לא נגמר המקח עד

שימושך (יד) לפיכך אפילו אם נאבד באונס

וכו'.

פרישה

נרשום הרבם קנין מעות שהוא מדאורייתא ליתקנו שצטריך שניהם מעות ומשיכה ותיקן אי משיכה

למדה לא (תקנו) [תקנה] כו'. יאמר לוקם למוכר נשרפו חטין בעליה עכ"ל: ובין דתקנו חכמים וכו'. כן כתב הר"ף והרמ"ש לשם

וכן כתב הרמב"ם פרק ג' ממכירה:

פרישה

נרשום הרבם קנין מעות שהוא מדאורייתא ליתקנו שצטריך שניהם מעות ומשיכה ותיקן אי משיכה

למדה לא (תקנו) [תקנה] כו'. יאמר לוקם למוכר נשרפו חטין בעליה עכ"ל: ובין דתקנו חכמים וכו'. כן כתב הר"ף והרמ"ש לשם

וכן כתב הרמב"ם פרק ג' ממכירה:

כז גבי וכו' הוא מראה מקום לדברי התוספות הנ"ל: כז* [תקן ע"פ לשון התוספות: כח] ראה שם פרישה סוף ס"א וכתב טעמא משום דהוי מילתא דלא שביחא. וטעם זה כתבו התוספות שם בריש דבריהם. וטעם דכתב כאן על שם התוספות כתב לפי שיש בו דבריהם עיי"ש וכו' ציון באו במס"ע ס"א ז. ודבריו בזה"ל

קנין כסף מדין סיטומתא שו"ת מהר"ם שו"ק

תשובה מ"א

עוד להגאון בג"ל.

ואשר ביקש ממני לחוות דעתי בפנין סיטומתא דיש אומרים
דמעות האידנא סיטומתא ואם קונה בדבר שאינו
ברשותו. כגון מי שאומר דמעות קונה מלך סיטומתא לא אחר
כלום ולא שמעתי דבר זה מעולם ומע דאיתא בש"פ סי' ר"א
פרוטא לסיטומתא כבר ביאר בשמ"ק ב"ע פ' איזכו נשך דסיינ
דלא סגי' ולית לה לורתא ונותנין זה בתורת קנין סידור (ועיין
שם בשמ"פ בסי' ר"א סק"ד) ומנהג זה לא ראינו מעולם ואפילו
התנו כ' הש"ך בסי' קל"ח סק"י דלא עכ"י וחולק על הרמ"א.
האחדשלא"ג פס מעות נוהגין גם בגלילותינו להחזיק לסיטומתא.
ולדעת מרן הגאון ז"ל בחת"ס בחי'ד סימן שי"ד הוי קנין סיטומתא
קנין לאורייתא :

ויש חולקים משפט שלום סימן רא-ב

וע' בשו"ת נתיבות לרא"ש סרס"ג שפסק להדיא דאם נהג
לקנות בכסף לבד אף דשייך בזה גזירת שמה יאמר כו' אם"ה מהני
הקנין יפוס"ה ובמדינתנו נ"ל שרוב הסוחרים מקיימים המקח לתח
סתורה כנגד הדראן שנתן וכן אם שלם לו כל המעות אין פולה פה
לשטח וא"כ מהני מטעם סמימחא וכן הסכים עמו הגאבד"ק לטב
בחשו' כת"י ותמ"ס אם כ' ג"כ שטר מכירה שקורין שלם למעיל
דבדלי מהני מכח המנהג ואם פשה ג"כ חק"כ פס הדראן קנה גם
אלא כנגד משותיו ואף דמבואר ברמ"א סק"ל סעיף י' דבערבון ל"ק
רק עד משותיו היינו בכסף לבד דמהני בקרקע אבל בלירוף חק"כ
שמה סמימחא קנה הכל מכח המנהג : [ב]

ממ:

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [ומידע מ. וס"א]
(ב) לעיל דף קמ: [ומ"א]
(ג) [לעיל מ"א: ד] [ומ"א]
(ד) [לעיל מ"א: ד] [ומ"א]
(ה) [לעיל מ"א: ד] [ומ"א]
(ו) דף נא ע"א

הנהגות הב"ח

(א) במשנה ואמר להם
כל היום: (ב) רש"י ד"ה
מחמרת וכו' ותירו של
מוכר הוא. י"ב עין לקמן
דף ק"ב מקול דה נקט
בגלגל דמסכת וכו' וכו'
דלחור עמלמה וע"ש:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ש"ס וכו'
ותיבא דלשונא בשבת
דמ"א ע"פ משנ' וכו'
מס"י למד לו כלל ו'
ס"י כ"י:

הנהגות ציונים

(א) [ותיב וכו' מיתור]
(גליון: ב) [בר"ך ור"א]
ה"י [ומ"א] [רש"י]
[וכי' כח"י: א] [בב"ה]
[ובקצת כתי' משיב']
[וכי' כב"כ מה ע"א]
[דק"ס: ד] [תוס' ובקצת]
כתי' כב"ר שירא וכו',
וכי' לפינו בגמ' לקמן
(אמנם) כס"א כח"י
שם הג"י עד (ד"ר):
(ס) בירושלמי, בר"ך
וברא"ש ובהב"ב כתי'
לחזיר (ובכ"א כח"י)
ה"י כאן ולעיל לחזור:
[גירסת הר"ר הראש]
ומ"א ושאלות רב
כתבא (גליון: א) [י"א]
דלא (גליון)
במחמרת: [ס] שדה:
(ט) צ"ל שו"י (בבא"מ,
וכי' באחד מהכ"י
שו"י: [י' נד"ל מרי"א]

ליקוטי רש"י

כך תיקנו משיכה
במקדמות. לחזר ט
בשיל אומה תקנה עמ"ה
דגמ"ס מעין ד"ל כ"י
מוקדם לחזר מי כחות
לוקח תכר נפשיה המוכר
ועמ"ה ומל"ל שם יכל
הלוקח דלוקה נחא ילמר
מוכר ט' [לעיל מ"א: ד]
ש"י כתי' שירא. א"א
דוקח. שמקו דזו וכו'
לחלוט'. אב"י מוכר.
ש"ן דזו מ"ה להחזר
לעמ"ה א"י מוכר
בגמ"ס עד שירא ט"ח
לחזר דמחמרת נמכת
דמ"ס יקריס לנלך לעולם
חזר [לעיל מ"א: ד]

עין משפט
נר מצוה

נו א מ"י פ"ב מ"ה
שערות ה"ל ח סג
עשן פ"ט טו"ע ח"מ פ"י
ל"ה ע"פ:
נו ב מ"י פ"ג מ"ה
מכירה ה"ל ו ועין
מ"מ קמ ע"פ פ"ט
טו"ע ח"מ פ"י קמ ע"פ
ה:
נח ג ד מ"י ט"ז קמ
טו"ע ח"מ פ"י ר"ד
ע"פ:
נח ה מ"י פ"ב ט"ז
ט קמ ע"פ פ"ט
טו"ע ח"מ פ"י ר"ח ע"פ
ה:
ס ו מ"י ט"ז טו"ע
ט"ז ע"פ:
פא ז מ"י ט"ז ט"ז
וע"י מ"ה ט"ז
משה טו"ע ח"מ פ"י:
פב ט מ"י ט"ז ועין ט
טו"ע ח"מ פ"י ט"ז
וע"פ:
פג י מ"י ט"ז טו"ע
ט"ז ע"פ ו וע"פ:
רבינו הנאל

פיסקא ר שמעון ואמר
כל שהכסף בידו ידו על
העליונה וכו' ר שמעון
אמר אימתי בוסן שהכסף
ופירות ביד מוכר אבל
כסף ביד מוכר ופירות ביד
לוקח. לא ביד מוכר אלא
ברשות
עלית לוקח מושכרת
למוכר, ואמר לו מכרתי
לך הפירות שיש לי
בעליהן וקבל המעות
בין שהפירות ברשות
הלוקח קנה ואין המוכר
יכול לחזור בו וכו'. והוא
דח"י וכו' אחמרא שמע
דקא בעי למסכיה דמי
פרק רופילא. פ"י ע"ב
כוכבים אג. אמר להו
אדורו לי וכו' לא בעינא
אחמרא אמר רב חסדא
ללוקח א תתיר
(ב) קבל עלך מי שפרע
הוא לא משכח וכו' וכו'
שדקו משיכה במכרין
כך תיקנו
למקדמות. כשם שהמוכר
חזר כך לוקח חזר:
מכ"י ד' כסף לסלע שות
למקח. אחמרא רב כהנא
אמר שות מקח שני
ולא שות מעות, ושמואל
אמר שות מקח הוא
הד"ר לשות מעות, שכן
זה וכן לא אונאה היא.
כ"ל ע"ל שו"י ה' ב'ו'
שוה ו' ב' כ"י דבז
כ"י אילין אונאה היא.
מי פליגי שוה ה' ב'ו'
שוה ד' ב'ו'. ל"ב שוה ד'
כ"י ביטול מקח הוא דהא
חומשא ומקח הוא, ושם
ד' ב' כ"י דפתי שותות
הוא. מיליה
רשומאל אמר לא הוי
ביטול מקח אלא אם מכר
שוה ד' ב'ו', וכן לגבי
המעות וכן לגבי המקח
י"ח משותות הוא וכו'
פירוש משני צדדין, וכן
שוה ד' ב'ו' הוא פתי
[משנ' משני צדדין
לפ"כ ה"א מיליה
ומקשינן ממנה].

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

אחמרא לסוף שמע דקא בעי למסכיה דמי פ"י ע"ב

שלחו ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - כג חו"מ ז (קפט - רמ) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 65הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

המוכר מרמי לריעותא, לחזור מהמקח ולאבד מעותיו, ע"כ ז"ל דמיירי כשחזר הלוקח דלו פטור המוכר מאונסים אף דלא אמר לו טול מעותיך, דאם אמר לו טול, אף מגניבה ואצירה פטור, וכמ"ל בסוף סימן ס"ה [סעיף ט"ז], ודוקא כשחזר המוכר כתב שם דחייב באונסים, ודוק. עכ"ל הסמ"ע השנים בסוף הספר נלוט הטעמות: (ד) ה' ל"ב א"ב היה ביתו של ד"קא ב"ר. עין בסמ"ע ס"ק ט', עד ולפי"ז קשה על המחבר דלא היה לו לכמוז האי דינא דסיפא כלשון וכן השוכר המקום בו, כיון דלאו מד טעמא לרישא וסיפא וכו', עכ"ל אין זה קושיא, דהכי קאמר, וכן כשהאי גוונא מצינו שאע"פ שלא משך קנה. וגם ברמב"ם [פ"ג ממכירה ה"ח] מוכרח לומר כן, דודאי אין כוננו ברשא כמו שרש המגיד משנה [שם] לפרש משום חליו, דל"כ למה לן בש"ס [ב"מ מ"ט ע"ב] לטעמא דאי נפלה דליקא איהו טרם ומליל, מיפוק ליה דחליו קונה ליה. ועוד, דל"כ למה לי נתן מעות, אפילו בלא דמיס נמי, וגם הרמב"ם גופיה כתב ברשא, שהרי המקח נרשום הלוקח ומשנתן הדמים נקנה המקח. ועוד, דכיון שהמוכר שכר המקום, הרי הוא כחליו של מוכר, דהא חליו של שוכר וזכה לשוכר אע"פ שעיקר המקום של משכיר, וכן משמע בסמ"ג ע"ש פ"ב דף קנ"ז ע"א *שכתב ח"ל, לפיכך אם היה בינו של לוקח שיש שם התפץ הנמכר מושכר למוכר, לא חייקנו חכמים משיכה, שהרי ברשום הלוקח הוא ואם חיפול דליקא טורח ומליל, ומשנתן הדמים נקנה המקח.

מכ"י. ועיין לקמן סימן ר"ד סעיף ב', דאפילו שאי אפשר לו להליל חייב להחזיר. ט. שם [ברמב"ם] דין ו'. וכמו הרב המגיד, זה מצוה נגמ' [שם דף מ"ט ע"ב]

באר הגולה

אוקימנא דרשב"א אליבא דר' שמעון, ופסקוה בהלכות [ושם כ"ח ע"ב מדפי הר"ר] ואמר, ואע"ג דהני מילי לר' שמעון אינון, מדר' שמעון נשמע לרבנן.

באר היטב

לריעותא, לחזור מהמקח ולאבד מעות הלוקח, עין בש"ך [סק"ד] אחר שנתן לו מעות ולא משך נשפך מעותיך. וי"ל דנמעות דאין כן טירחא כל כך ודאי ילוט המוכר. והא דעקרו קנין מעות לגמרי ולא חייקנו שיהא דוקא משכית נדחים. משום מקנה השוק שיכולו לקנות מהר נמשיכה לחוד. אי נמי, שמשאו שמה ימשוך הלוקח קודם נתינת המעות, ויצא דליקא נתינת הלוקח ולא ילוט, ואמר למוכר נשפך מעותיך בעליה, עכ"ל הסמ"ע [סק"ח]. ועיין נטו"ס יו"ט פסק הוה. [ש"ך סק"ה]:

השנה [ועוד ראה לענין מדברי הרמב"ם [פ"ו ממכירה ה"ג] והשו"ע לקמן סיף ט"ז הנותן דמי המטלטלים או מקצתן וחזר בו כו', עכ"ד. ומדברי הסמ"ע קצת לא משמע כן, אך לדינא העיקר כנתיבות המשפט. וכ"כ בתשובת רבינו עקיבא איגר זצ"ל [קמא] סי' קל"ד [בד"ה ומה"ט] וז"ל, מ"ש הסמ"ע בסימן ר"א דלא חיישינן לכך אלא במקום שכבר קיבל כל המעות כו', משמע דבאל קיבל כל המעות מעות קונות, לענין אינו כן, דקנין מעות בכל מקום לא מהני, כיון דבקנין מעות הדרך ליתן כל המעות, לא חילוק בזה, רק בקנין סודר דאין דרך ליתן המעות, משו"ה אף בנתן המעות [ר"ל כל המעות] כבר קנה, עכ"ל. גם בתשובת חתם סופר חלק תר"ם סי' צ"ט הוציא מדברי סמ"ע הנ"ל, דס"ל דבנתן כל המעות אפילו קנין סודר וסיטומתא לא מהני, ושכן מבאר מדבריו בדרישה סימן ר"א [סעיף ג'], והאריך לחלוק ע"ז וכתב דקנין סודר וכן סיטומתא הוה כקונה בהגבהה, דלא נזכר בשום מקום חילוק בין דיהיב זוי או לא. והטעם, כיון דחכמים תיקנו לו להגבהה קונה ובטוח במקחו בלי זוי, אם הלוקח נותן זוי למוכר איהו דאפסיד אנפשיה ומה להם לחכמים בזה כו', וא"כ ה"ה בסיטומתא שקונה ע"פ המנהג שהוא כקנין מן הדין כו', ועכ"פ להב"י והרמ"א סעיף זה דאם התנו בהדיא דמעות יקנו קנה, פשוט דגם הכא קנה בסיטומתא אע"ג דיהיב כולי זוי. ואף להש"ך סק"י דפליג, י"ל דהיינו בהתנה לקנות במעות דהו"ל כמתנה לקנות כמה שאין בו קנין, אבל בקונה בסיטומתא מודה הש"ך, ומשמעות הסמ"ע צ"ע. ושוב כתב דזה תליא בשני תירוצי תוס' בעירובין סוף פרק חלון [פ"א ע"ב ד"ה שמא] שהביאום הסמ"ע ובאר היטב סוף ס"ק זה, אהא דעקרו קנין מעות לגמרי ולא חייקנו שלא יקנה עד דאיכא תדווייהו כו', ולחירוק ר"י על כרחך צ"ל כסבאר הנ"ל, דחכמים תיקנו שיקנה במשיכה ולא יצטרך ליתן מעות, ואי עבר לוקח ויהיב זוי טרם שמשך, איהו דאפסיד אנפשיה, ומה ולו דעביד מירי דלא שכיח. ומיהו להריב"ן לא אמרינן הכי, והסמ"ע חשב לדבריו ריב"ן, וא"כ להוציא מהמחוק [כמו בנידון השאלה שם שנשרף המקח בבית המוכר באונס והלוקח תבע מעותיו] קשה למיפטר נגד דעת ר"י שבתוס' שם, עכ"ד. ע"ש עוד שכתב דלפי משמעות הסמ"ע שאם נתן כל המעות אין קנין בסיטומתא, לכאורה י"ל אף שהיתה הגבהה מתחילה [כמו בנידון השאלה שם], אף להגבהה ודאי קונה ואין מפסיד מה שנתן כל מעותיו, מ"מ כיון ששוב חתם ועשה רושם על החביות, גלי דעתיה דברושמא ניהא ליה דליקני ובהגבהה לא ניהא ליה דליקני, וכדאמרינן פ"ק דב"מ נ' ע"א [כיון דנפל לו עליה גלי דעתיה כו'] [עין מה שכתבתי לקמן סימן רס"ח סעיף א' [סק"א]], ונמצא לא קנה בהגבהה רק בסיטומתא, ולא מהני לפי דעת הסמ"ע בנתן כל המעות. אך באמת זה אינו לפי מש"כ נמוקי יוסף שם [ו' ע"א מדפי הר"ר], דדוקא בקנין ד' אמות הדוא קנין דרבנן כו'. ואף דשיטת רש"י ריש פרק הכותב משמע אפילו בדאורייתא יכול אדם לומר, אי אפשי בהאי תקנתא*, עכ"פ אי אפשר להוציא מיד המחוקק, ע"ש וצ"ע: ד. לפיכך לא היה בינו כו'. עיין ש"ך סק"ה מה שפירש בדעת הרמב"ם דלא כהמגיד משנה. ועיין בתשובת רע"ק איגר זצ"ל [קמא] סי' קל"ג [ד"ה אן] שתמה עליו דרבנו סותרים ממ"ש הוא עצמו לקמן סימן ש"ג [סק"א], דלפי מ"ש שם בדעת הרמב"ם דבכל ענין הוי חצירו של משכיר, א"כ קשה על פירושו כאן בהרמב"ם, דהא בלא"ה יקנה מטעם חצירו, וסיים, ויש לישב:

אמרי ברוך

סימן קצח סמ"ע סק"ט. כיון שהם עדיין בידו. י"ב, כנראה זו לא שייכת היכא שהפירות נרשום אחר, ומדברי הרמב"ן נתיירצו למסכת גיטין דף ל' ע"ב ד"ה טו מעשה, מובאר דאף היכא שהפירות *נגד אחר אין כסף קונה, וכן אף שהוא נרשום הלוקח, ומתנתן שם דבריו על דברי רש"י [ושם ד"ה אין חושש] שכתב בזה הלשון, דלימת קנייה האי לוי דליקניה ויהיה בקבלת מעות כו', נראה דליל לטעם המאן דלאמר דדברי מורה מעות קונות, ורק משום גורם שמה יאמר נשפך מעותיך בעליה אין מעות קונות, וא"כ ז"ע למה לא יקנה הכסף כשהפירות נרשום הלוקח כחצר שחית משמרת, דהא מה נזכר שחית משמרת, הא לא

בשם הרב רמ"ק האלשיך

סימן קצח סמ"ע סק"י. וי"ל דבמעות. עיין נטו"ס קדושין סוף דף כ"ח ד"ה שמה, שמילתו בענין אחר, רק נתינת מעות עירובין דף ס"א ע"ב ד"ה שמה חילול כמ"ש הסמ"ע.

ש"ך כתיב:
לפי מ"ש
בספיק ט"ו לא
קשה כלל, דהא
ליקא המוכר
באונסים, ועיין
מ"ש בזה הכר
בגלל הטעמות
בסמ"ע השנים
[והנהגת בש"ך
סק"ד], ודבריו
דמוקים

ראה ח"י
חתי"ס
כתובות פ"ג
ט"א ד"ה
ושב"ג

עדיין צידו. וכטעם זה כתב הטור ג"כ בד"ץ השני [בסעיף ט"ז] צמודר שהשכיר ללוקח חדר צדימו והלוקח דר בואו חדר, אף שאין הפירות מונחים בואו חדר, מ"מ, כיון שהוא מצינו בואו חדר הפירות מונחים שם, ודאי יתן דעתו להליל, אבל הממכר נמשך אחר לשון הרמב"ם

[המובא בציונים אות ח'] שכתב דינא דסיפא צמודר להלוקח אותו חדר שהפירות מונחים שם, ומטעם דהרי הן כמנוחין בחדר הלוקח ולא בחדר המוכר, ולכן מסיק דצטעין שיהא אותו מקום משמחר לדעת הלוקח השוכר או שיהא עומד צדיו, דל"כ אין לו דין חדר שיקנה דבר המונח בו, וכ"כ המגיד משנה שם אדברי הרמב"ם, ולפי"ו קשה על המחבר דלא הו"ל למימר האי דינא דסיפא בלשון וכן השוכר המקום

בו, כיון דלאו חד טעמא לרשא וסיפא. ועל הרמב"ם גופא לא קשה מידי, דמשמעותו דכדיו דכרישא דמעות קניות, ג"כ אינו משום דמצינו הוא אלל צימו, אלל דק"ל דכיון דהבית של הלוקח הוא, אע"פ שהשכירו למוכר ושכירות ליומא ממכר הוא, מ"מ לענין זה מחשב כשלו, שיהיה כחצירו לענין שהוא קונה לו מה שהוא צמודר, וכן פירש המגיד משנה בהדיא דברי הרמב"ם, ע"ש בפ"ג דמכירה [ה"י], וכתב שכן היא משמעות לשון דהרמב"ם שם, שכתב ו"ל, לפיכך אם היה צימו של לוקח בו, לא חיקט צו משיכה שהרי המקח צדשות הלוקח בו, וכן השוכר בו, ע"ש. והמחבר שו"ע אול לטעמו שכתב שם בכתף משנה וגם כאן צ"י [סעיף ט"ז] דאין נראה לו פירוש דברי הרמב"ם כמו שהצינו המגיד משנה, אלל שר"ל שהרי המקח צדשות הלוקח, כלומר, כיון שהוא מצינו צדימו ודאי יהיה ניזול אצב צימו, וכמ"ש כאן. והוא דוחק, דלפי"ו לא יהיה טעם דרישא וסיפא שזים, ולא היה לו להרמב"ם לכתבו בלשון וכן, וכמו שכתבתי. גם צ"י קשה, דעל דברי רבינו [הטור בסעיף ט"ז] דכתב דסיפא ג"כ הטעם כיון שהוא דר צבית המוכר ודאי יליל הפירות, כתב צ"י שר"ל הר"א [ב"מ פ"ד סי' ח'] והצינו עליו דברי המגיד משנה דכתב

דמיירי שאותו מקום משמחר לדעת הלוקח או עומד צדיו. וידוע שהמגיד משנה לא כ"כ אלל לשיטת הרמב"ם שמתירך שיהא אותו חדר שהפירות מונחים שם מושכר להלוקח ומטעם חצירו וכמו שכתבתי, אלל [ה"ה] הר"א שו"ע והטור אין צריך שיהא משומר אלל לדעת המוכר, וכמו שכתבו הטור *והמחבר צ"י [סעיף א'] ע"ש. אצטעיר שזון כתב דברי המחבר, וסיים צדוף וכתב ו"ל, וכן לוקח השוכר מהמוכר המקום בו, בלחד מדרי קניות בו, עד והוא שדר הלוקח בואו צימו או שמהא החצר משמחרת לדעת השוכר בו, עד שזא חפול דליקה הוא עצמו טורח להליל פירותיו שצבית המוכר, עכ"ל. הרי שפירצב הדברים, המחיל וכתב ששכר אותו מקום בלחד מדרי הקניות בו, דזה צריך דוקא אם ירצה שאותו מקום ששכר יקנה לו המטלטלין, וא"כ לא הו"ל למימר מיד אחר זה והוא שדר הלוקח בואו צימו, אלל הו"ל למימר מחילה והוא שמהא חצר המשמחרת בו, ואח"כ הו"ל למימר או שהוא דר שם, ועליו הו"ל למימר שזא חפול דליקה בו, שהוא שצין למה שהוא דר שם, לא למה שהוא משמחר וקנה צדורת חצר, ודוק:

טורי וחב

סימן קצח סעיף ח'. שהרי מצוי הוא אצל ביתו. נראה פשוט דאף שהרמב"ם [פ"ג ממכירה ה"ן] כתב כאן שהרי הוא ברשותו, הכונה ג"כ כך, שבוה מעות קנות שבודאי יציל, וכמ"ש בפירוש על זה בגמרא [ב"מ מ"ט

באר הגולה

י. שם [ברמב"ם] דין ז', והוא מעובדל דרבנן גמליאל שהיה בא בצפינה וכו', ומקומו מושכר לו, צ"מ דף י"א ע"ב.

באר היטב

ו. מצוי. ר"ל, אף דאין הלוקח דר בואו צימו המושכר [לאסוקי מדעת מהר"י], מ"מ, כיון דכדיו הוא, מצינו שם להליל צימו ואל יסמך אהלל המוכר שדר בו, ואצב יליל גם הפירות, משא"כ בפירות בלא צימו, דאף שקנאן, מ"מ אינו מצינו אלל, וגם לא כו"ע דיני נגמרי, וסביר שכל המוכר להליל כיון שזון עדיין צידו. [סעיף ט"ז]:

ו. השוכר. וכן השואל את המקום קנה המטלטלים שזו, עיין מה שכתבתי בסימן ר"ב. וכתב הרמב"ם ר"ש פרק קמא דב"מ גבי כי זכי רחמנא להלוי צה ולנקוטי פאה לו, דמכאן נראה דחצר שאין לאדם צו רק דרישם רגל ללכת צו לביט שיש לו במקום אחר, אינו כחצירו לקנות לו, ומי שהשאל לחצירו חצירו לך, דלאו כחצר שאולה היא לקנות לו, דאין חצר שאולה קונה אלל כשהשאלה לו להשתמש צה, ובללכת צה לחוד אין לו צה אלל הליכה לצד, עכ"ל. ונראה דה"ה בשכירות, דינא הכי. עיין בחשונת ר"מ אלשיך סי' י. ש"ך [סעיף ח']. ה. קנה. והיינו דוקא כשהשכיר לו מתחילה החצר ואח"כ הקנה לו המטלטלים, אלל שניהם כחדל לא, וכמו שכתבתי בריש סימן ר"ב, ע"ש. שם [ש"ך סעיף ח']:

חידושי רעק"א

ש"ך סי' ד'. אבל שניהם. נ"כ, עיין פני יהושע קדושין דף כ"ו [ע"א ד"ה וסוקולו] ופשוטות מהר"ט [ח"א סי' ס"ד] (ס"ח) [ס"ה]:

צדשות הרבים והוא מצינו אלל שם. ב', כל זמן שאין המוכר מחזיר המעות, לאו כל מצינו להמוכר למיחדר ציה אלל עד דמיהדר ליה דיליה ומקבל עליו מי שפרע. והיואל הוא דהלא שיש הכחשה, שהלוקח טוען שכבר נתן המעות להמוכר והמוכר טוען שלא קיבל עדיין המעות, הוי הכחשה [ב"א] הקינן, שלשי טענה הלוקח שכבר נתן המעות קונה בנזוף המטלטלין, דהא אין המוכר מחזיר לו מעות דהא כופר בהם, ובה"ג נשאר קינן מעות, ולא חיקט חו"ל שלא יהיה קינן במעות רק היכל שהמוכר מחזיר המעות: ש"ך סי' ד'. דמכאן נראה דחצירו דאין לאדם בו. נ"כ, עיין חידושי רעב"א לז"מ המובא באסיפתא וקנים [שיטה מקובצת] בנדף ע"כ דה"ה ו"ל הרמב"ם אלל [א"א אסור] (י) משאן בהמה בו, יע"ש:

אמרי ברין

צריך חצר, [ד] כנפך לחוד קונה היכל דלא שצין שיחמר גשרו חסידן צעליה. ועיין (במ"ה) [במ"ה] הר"י נגמ"ש במכתב שבוטע דף מ"ח ע"א ד"ה ועוד דבר מעינת צה בו, מדבריו שם נלמד צ' דעים, א', דמעות אינן קוטים אף בנזונה שהלוקח משך המטלטלין

להמוכר למיחדר ציה אלל עד דמיהדר ליה דיליה ומקבל עליו מי שפרע. והיואל הוא דהלא שיש הכחשה, שהלוקח טוען שכבר נתן המעות להמוכר והמוכר טוען שלא קיבל עדיין המעות, הוי הכחשה [ב"א] הקינן, שלשי טענה הלוקח שכבר נתן המעות קונה בנזוף המטלטלין, דהא אין המוכר מחזיר לו מעות דהא כופר בהם, ובה"ג נשאר קינן מעות, ולא חיקט חו"ל שלא יהיה קינן במעות רק היכל שהמוכר מחזיר המעות: ש"ך סי' ד'. דמכאן נראה דחצירו דאין לאדם בו. נ"כ, עיין חידושי רעב"א לז"מ המובא באסיפתא וקנים [שיטה מקובצת] בנדף ע"כ דה"ה ו"ל הרמב"ם אלל [א"א אסור] (י) משאן בהמה בו, יע"ש:

וכן השוכר את המקום שאותו המטלטלין הנמכרים מונחים צו קנה, כמו ששינו צפרק הספינה [ב"ב פ"ד ע"ב], עכ"ל. הרי דנרישא כתב הטעם משום טרח ומאיל, ובסיפא כתב הטעם משום שזכר *את המקום כמו ששינו צפרק הספינה, ובפרק הספינה שינו להדיא דקנה מטעם ששכר את מקומו דהוי כרשותו, ע"ש.

וגם המגיד משנה גופיה חור צו אכ"כ, וכתב שלא נחבאר צרמנ"ס צפירוש כן, עיין שם. עוד שם [בסמ"ע], עד אלל [ה"ה] הר"א שו"ע והטור אין צריך שיהא משומר *אלא לדעת המוכר בו, לא ידענא מאי קשיא ליה צוה, דהמחבר

ע"פ סמ"ע וכו' בשלחן השוחר

ס"ל צה צהרמנ"ס [פ"ד מוכיה ומתנה ה"ט] ודללקמן ריש סימן ר'. וטפי הו"ל להקשות, דלטעם כיון שהוא דר צבית ודאי יליל הפירות, אין צריך שיהא

משומר כלל אפילו לדעת המוכר לבו"ע, כיון דלאו מטעם חצירו חסידן עלה אלל מטעם דטרח ומאיל, ואולי כוננו כן, ומ"ש אלל [ה"ה] הר"א שו"ע והטור בו, מילתא צאפי נפשיה היא, ודוק. עיין צמוס' יו"ט פרק הזהב [ב"מ פ"ד מ"ב סוד"ה רבין:] (ה"ה) וכן השוכר המקום בו. וכן השואל את המקום קנה המטלטלים שזו, עיין מה שכתבתי לקמן ריש סימן ר"ב [סק"ב]. וכתב הרמב"ם ר"ש פרק קמא דמצינא [י' ע"א] גבי כי זכי רחמנא להלוי צה ולנקוטי פאה, למהוי חצירו לא זכה לו, דמכאן נראה דחצר דאין לאדם צו רק דרישם רגל ללכת צו לביט שיש לו במקום אחר, שציה כחצירו לקנות לו, ומי שהשאל לחצירו חצירו לך, דלאו כחצר שאולה היא לקנות לו, דאין חצר שאולה קונה לו אלל כשהיא שאולה לו להשתמש צה, ובללכת צה לחוד אין לו צה אלל הליכה לצד, עכ"ל. ונראה דה"ה בשכירות, דינא הכי. [עיין בחשונת ר"מ אלשיך סי' י' קש"כ]: (ה"ה) וכן קנה המטלטלים שזו. והיינו דוקא כשהשכיר לו החצר מתחילה ואח"כ הקנה לו המטלטלים, אלל שניהם כחדל לא, וכמו שכתבתי לקמן ריש סימן ר"ב [סק"ג], ע"ש *:

מכתי' וכו' בריש"א

עצות"ח סק"ב

אצ"ל וכו' [נראה ש"ך סק"ה]

(ח) חצר המשתמרת לדעת השוכר בו, ולדעת הית' חולקים לקמן רש סימן ר' [בהג"ה], הכא נמי אס שמור לדעת המוכר כג, וכן משמע להדיא בג"י כאן [סעיף ט"ז], והוא פשוט, ועל כן קשה על הרב שפסם כאן להמחזר ולקמן סימן ר' הכריע כהס חולקין, וז"ע:

(ה) ה' המטלטלים במקום בו.

והנ"י כתב רש סימן זה שאין נראה כן מדברי הפוסקים, וכן נדון, שלא נמנו חכמים דבריהם לשיעורים, ועוד הוסיף נדק הדמ [שם] לכתוב כן, וכן נ"ל עיקר, וכן משמע מדברי הרמב"ם [שם ה"ה] שהעמיק המחזר: (ט) וכן אבן אבן התנו בהדיא בו, דין זה לא נהירא לי, דמה שלמד הב"י [המובא בצינונים אות י"א] כן מלעיל סימן ק"ץ סעיף ח' לא דמי כלל, דהסמ מדינא

ואין שום אחד מהם יכול לחזור בו והוא שתהא ח"ה חצר המשתמרת לדעת השוכר או שהוא עומד בצד המקום ההוא. הגה י"ש אומרים דאס היו "המטלטלין נמקום ידליכא למיחש לדליקה נקנו נמעות י"א"ו וכן אס התנו נהדיא דמעות יקנו קנו.

ו י"ש אומרים י"ב דשכירות מטלטלים נקבה בכסף דליכא למיחש שמה יאמר לו נשרפו חטיך בעליה דכיון שהגוף שלו טרה ומציל.

י דליכא למיחש לדליקה בו, ושאר אונסין לא שכימי כולי האי: יא וכן אב התנו בו, בין שהמנה הלוקח, בין שהמנה המוכר ושמן הלוקח כשהמנה כן נחמילת המקח, ועל דרך שכתבו הטור והמחזר רש סימן ר"ז [סעיף א'], ועין ד"מ ונהגותיו כאן [נהגות ד"מ א']: סעיף ו' יבן דשכירות מטלטלין בו דכיון שהגוף ש"ו, פירוט, אס לאזון השכיר דבר מטלטל למשען, ושמעון נתן לראובן דמי השכירות ועדיין לא משכו לרשותו, אין אחד יכול לחזור בהשכירות, דלא שייך כאן חש חכמים שראובן לא יציל הטלטל מהדליקה מפני שיאמר לשמעון עליך להציל, שהרי אין לשמעון זו אלא תשמיש מעט זמן מה, והגוף נשאר (על) [של] לראובן:

צינונים ומקורות ט) המגיד משנה שם, ב"י ספי' ט"ז. י) הנהגות מדלי רש פק הובס ב"מ ס' תמ"ט. ד"מ כ'. יא) ב"י ספי' א'. ד"מ שם. יב) נמוקי יוסף רש פק הובס ב"מ לי ע"א מדפי הרי"ף. ד"מ ט"ז.

ערך לחם

בשהתנו כן בשעת מתן מעות, כן נראה לי, וכ"כ המחבר בארוך [ב"י ספי' א'], וכאן השמיטו. אה"כ מצאתי ש"כ רדב"ז [ח"ו ס"ב] [אלפים] צ"ז.

באר הגולה

כ. כלשנא קמא שם, דמשי מטלטלי אגז מקרקעי הקנה, דאילו מדין סר לא קנו, לפי שלא היה משמחר לדעתם ולא היו עומדים נדלו. סעיף ו' ג. ר"ן רש פק הובס [ב"מ ט"ז ע"ב] נסם י"ש אומרים, מדין אס הימה עליה של לוקח מושכרת למוכר וכו', דלעיל [סעיף ה'].

שם י"א ע"ב] שכן מוכח סוגיא דפרק קמא דקדושין. מגיד משנה שם. והיינו מ"ש שם כ"ו ב', מ"ש מעשה נרנן גמליאל כו', (מ"ש) עישור שאני בו, ועין רש"י שם [כ"ז ע"א] ד"ה ומקומו, והי מסקנא בו, ר"ל נצ"מ [שם], ונ"ל שטעות סופר שם: ו. ויש אומרים כו'. כמ"ש גירושלמי פרק הובס [ב"מ פ"ד] סוף הלכה ב', מדבר מורה מעות קוין בו, שלא יאמר לו [נ"ל גרשון] חטיך כו', *נר נש דיהב לנכריה עשרה דינרין, אמר ליה אימ לי גבן מאתן גריי, מן גו צינא שרי מן גו כרמא אסור, מה בין כרס לבית, צינא אין מאי *ניסול כרס מאי לישק, א"ר יוסי וזא אומרת נר נש דיהב לנכריה עשרה דינרין על מנת דמיקום נהן מאה גרייין, מכיון ששלח דיו נהן לרין להעמיד לו מקומו: ח. וכן אב כו'. מהא דלמרינן [קדושין כ"ו א'] ואס פריש כו': סעיף ו' ט. ויש אומרים דשכירות כו'. עין נאר הגולה [אות ל], *ר"ל כיון שהגוף שלו טרה ומציל, *נמקום דל"ל קונה כמו בעליה מושכרת כו'. חסו שאלמו נצ"מ ע"ט [ע"ב] וצ"מ ז"ט [ע"ב] *מטלטלי נמי שטרלא כו', ופרך משטרלא יותר מכספא, ואין לרין למה שפירש רש"י [בבב"ש שם ד"ה בין] לענין מי שפרע:

באר היטב

ה. השוכר. ולדעת הית' חולקין חסן סימן ר', הכא נמי אס שמור לדעת המוכר כג, וכן משמע להדיא בג"י כאן, והוא פשוט, ועל כן קשה על הרב שפסם כאן להמחזר וסס הכריע כהס חולקין, וז"ע. שם [ש"ך סק"ח]: י. לדליקה, ושאר אונסין לא שכימי כולי האי. ספי' ט"ז. יא. נקנו. והנ"י רש סימן זה כתב שאין נראה כן מדברי הפוסקים, וכן נדון, דלא נמנו חכמים דבריהם לשיעורים, וז"כ (הכ"מ) [בבב"ש ע"פ ש"ך הכית]. וכן נראה לי עיקר, וכן משמע מדברי הרמב"ם שהעמיק המחזר. ש"ך [סק"ח]: יב. בהדיא. בין שהמנה הלוקח, בין שהמנה המוכר ושמן הלוקח כשהמנה כן נחמילת המקח, ועל דרך שכתבו הטור והמחזר רש סימן ר"ו, עכ"ל הסמ"ע [סק"ח]. והש"ך [סק"ח] כתב דין זה לא נהירא לי, דמה שלמד הב"י כן ממקום ק"ל ספי' ח' לא דמי כלל, דהסמ מדינא קונה כסף או שטר, אלא שנמקום שמוכנים שטר לא סמכא דעמיה, והיכא דסמך סמך, משא"כ הכא, כיון דמיקנו חכמים דמעות אינן קונות, לא פלוג, וע"ש שם מצאנו ראה לדבריו מהש"ס:

ביאור הגר"א

סעיף ה' ו. והוא שתהא כו'. כ"כ הרמב"ם [פ"י מגילה ואבידה ה"ח *] ופ"ד מוכיה ומתנה ה"ט] כמירון ראשון שם [ב"מ י"א ע"א] של ההוא מרכנן. *והש"ג דרש א"ש פריק שם [ע"ב] אלינא דרש פסא, גס ללשנא קמא נרין להאי פירוקא, דהא גט אפילו נחלר השמחמרת צעין עומד נלד שניה, ר"ן [שם י"ב ע"א]. ועין נכסף משנה פ"ד מהלכות זביה [ה"ט]. וכנס הרמב"ן

[שם י"א ע"ב] שכן מוכח סוגיא דפרק קמא דקדושין. מגיד משנה שם. והיינו מ"ש שם כ"ו ב', מ"ש מעשה נרנן גמליאל כו', (מ"ש) עישור שאני בו, ועין רש"י שם [כ"ז ע"א] ד"ה ומקומו, והי מסקנא בו, ר"ל נצ"מ [שם], ונ"ל שטעות סופר שם: ו. ויש אומרים כו'. כמ"ש גירושלמי פרק הובס [ב"מ פ"ד] סוף הלכה ב', מדבר מורה מעות קוין בו, שלא יאמר לו [נ"ל גרשון] חטיך כו', *נר נש דיהב לנכריה עשרה דינרין, אמר ליה אימ לי גבן מאתן גריי, מן גו צינא שרי מן גו כרמא אסור, מה בין כרס לבית, צינא אין מאי *ניסול כרס מאי לישק, א"ר יוסי וזא אומרת נר נש דיהב לנכריה עשרה דינרין על מנת דמיקום נהן מאה גרייין, מכיון ששלח דיו נהן לרין להעמיד לו מקומו: ח. וכן אב כו'. מהא דלמרינן [קדושין כ"ו א'] ואס פריש כו': סעיף ו' ט. ויש אומרים דשכירות כו'. עין נאר הגולה [אות ל], *ר"ל כיון שהגוף שלו טרה ומציל, *נמקום דל"ל קונה כמו בעליה מושכרת כו'. חסו שאלמו נצ"מ ע"ט [ע"ב] וצ"מ ז"ט [ע"ב] *מטלטלי נמי שטרלא כו', ופרך משטרלא יותר מכספא, ואין לרין למה שפירש רש"י [בבב"ש שם ד"ה בין] לענין מי שפרע:

פתחי תשובה

ו. נקנו במעות. עיין באר היטב [סק"ח] דהש"ך [סק"ח] חולק, ומשום דלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים. ומה"ט נראה פשוט, דאפילו לפי מה שנהגו עכשיו באלו המדינות שיש חבורת סוחרים שמשלמים למי שיארע לו דליקה בסחורתו באם שישלם להחבורה הנ"ל פרוצונט [אחרון] הנהוג, וזה מכר הסחורה שכבר נרשם בחבורת הסוחרים הנ"ל הנקרא סאראנס [ביטוח], אף דבזה לא שייך כלל החשש שמה תיפול דליקה והמוכר יתמהמה ולא יציל, דאדרבה טובה היא לגביה שישלמו לו בשלימות כפי מה ששם הסחורה בעצמו, מ"מ גס בכה"ג לא נקנה במעות, משום דלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים. ועוד י"ל דגס בכה"ג שייך תקנת חכמים כדי שלא יגיע הפסד לאנשי החבורה [ולפי טעם זה אפשר דלא מהני בכה"ג אפילו אם התנה הלוקח דמעות יקנו, עיין בס"ק שאח"ז]: ו. אם התנו בהדיא. עיין באר היטב [סק"ח] דהש"ך [סק"ח] כתב דדין זה לא נהירא לו כו'. ועיין בספר נתיבות המשפט [משה"כ סק"ח] שהביא דברי הב"ח [סעיף ט"ז] שכתב, דשאני הכא כיון שלא עקר חכמים קנין המעות רק משום טובת הלוקח, יכול להתנות ולומר לא ניחא לי בתקנתא דרבנן שהוא לטובתי, ע"ש. ומשמע שכן היא גס דעת הרב בעל נתיבות המשפט, וכן הסכים בספר שער משפט [סק"ח], גס בספר קצוה"ח [סק"ח] כתב דנראין דברי הב"י והרמ"א מהא דאמרין ריש פ"ב דבכורות [י"ג ע"ב], מיתביי הלוקח גרוטאות כו', הכא במאי עסקינן שיקבל עליו לרין דבריו ישראל כו', דמוכח מזה דכל מידי דהוי קנין בשום מקום מהני ליה תנאה, וה"ה בקנין כסף לדידן כו', ע"ש: סעיף ו' ח. דשכירות המטלטלים כו'. עיין בחידושי הגאון רע"ק איג"ר זצ"ל [דרוש וחידוש] סוף מסכת ב"מ [ע"ט ע"ב] שחמה ע"ז והניח בצע"ג, ובסוף כתב ח"ל, גס בנמוקי יוסף פרק השואל [ב"מ ג"ז ע"א מדפי הרי"ף] כסוגיא דכשם שחיקנו משיכה בשומרים, כתב בשם הרשב"א דגבי שכירות מטלטלים ג"כ אין מעות קונות, וסיים, וכן דעת האחרונים ז"ל, ע"ש, והורא בב"י סוף סימן זה [צ"ל ש"ז סעיף ו'], עכ"ל. ועיין בספר מראות הצובאות בסוף הילקוטים [נסעיף וז], שחמה ג"כ בזה מדברי הנמוקי יוסף דפרק השואל הנ"ל, והוסיף עוד וכתב וז"ל, וכן יראה להדיא מפירוש רש"י

חידושי רע"א

ש"ך ס"ק י. דין זה לא נהירא. נ"ב. עיין סמ"ע לקמן סימן ר"א [ס"ק ה'] [ספי' דהא דרישה שם ספי' ג']: סעיף ו'. שכירות מטלטלים. נ"ב. ומדברי הטור לקמן סימן ר"א [ס"א] [ספי' ט"ז ע"ב] שם הרמב"ם דמחזר כמסס לא הו קנין רק נמי שער, והיינו על כסוף נקדמים לו השכירות, דכל"ה אפילו מי שפרע ליכא, ועיין סמ"ע [ס"ק] [ספי' ט"ז ע"ב] אלא הנמוקי יוסף כסוגיא דהסמ [ב"מ ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף], חלמא לא העמיק דבר ראשון, וכנס ג"כ דשכירות מטלטלין נקנה בכסף, ע"ש דו"ק. אלא

בכתי' סיני' נ"ס פ"ג: בחקנת חכמים זו

ע"פ מגיד משנה פ"ג ספי' ט"ז: ע"פ ב"י ספי' ט"ז

ע"פ ירושלמי בירושלמי שלפנינו: לישל

*מכאן עד תיבת ומצי' ליתא בכתי' **עיי' בב"מ שם שכירות מאי עבידתה כו', ועיין מקובצות שם. הרמ"ג

דאג ירושת ירושלמי בהגהות מרדכי ב"מ ס"י תמ"ט אב"ל: דבמקום דליכא למימר נשרפו כו'